

Sygn. akt IV CZ 45/21

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowo-akcyjnej w L.
przeciwko Centrum [...] Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w L.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 grudnia 2021 r.,
zażalenia strony pozwanej
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 6 sierpnia 2021 r., sygn. akt I ACa [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie i pozostawia
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego
w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 6 sierpnia 2021 r. odrzucił skargą kasacyjną pozwanego Centrum [...] Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w L. od wyroku tego Sądu z dnia 7 kwietnia 2021 r. Wskazał, że pozwany uzyskał zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej na podstawie postanowienia referendarza sądowego z dnia 13 lipca 2021 r., które w tym dniu

zostało zamieszczone w portalu informacyjnym Sądu. Jego doręczenie pełnomocnikowi pozwanego nastąpiło po upływie 14 dni, zgodnie z art. 15 zzs⁹ ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r., poz. 374 ze zm., dalej - ustawa o zwalczaniu covid-19). Opłata od skargi kasacyjnej w wysokości 1000 zł nie została przez pozwanego uiszczona w , terminie, co uzasadniało odrzucenie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu pozwany zarzucił naruszenie art. 15 zzs. 9 ust. 2, ust. 3 i ust. 4 ustawy o zwalczaniu covid-19, art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i podstawowych Wolności. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Apelacyjny ograniczył się do stwierdzenia, że postanowienie o częściowym zwolnieniu pozwanego od opłaty od skargi kasacyjnej zostało doręczone po upływie 14 dni od zamieszczenia go w portalu informacyjnym Sądu, zgodnie z art. 15 zzs. 9 ust. 4 ustawy o zwalczaniu covid-19, pomijając całkowicie dokonanie wykładni tego przepisu oraz ocenę skuteczności doręczenia pozwanemu odpisu tego postanowienia, z uwzględnieniem przebiegu postępowania związanego z jego doręczeniem, chociaż regulacja zawarta w art. 15 zzs. 9 ustawy o zwalczaniu covid-19 w zakresie dokonywania doręczeń budzi szereg istotnych wątpliwości. Wymaga podkreślenia, że jest to regulacja szczególna w tej kwestii i dodatkowo ma charakter epizodyczny, a z brzmienia art. 15 zzs.9 ust. 2 wynika, że ma być stosowana „zastępczo”, w braku możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe. Przemawia to za dokonywaniem ścisłej wykładni tego przepisu. W tym kontekście wymaga także odnotowania, że powołany wyżej przepis przewiduje doręczanie za pośrednictwem portalu informacyjnego sądów pism sądowych. Budzi zatem wątpliwość, czy powinien mieć zastosowanie do doręczania orzeczeń sądowych, uwzględniając, że skutki doręczenia orzeczeń,

związane z uznaniem doręczenia za skuteczne na podstawie art. 15 zzs. 9 ust. 3 ustawy o zwalczaniu covid-19, mogą rodzić poważne negatywne konsekwencje dla stron (w rozpoznawanej sprawie doprowadziło to do odrzucenia skargi kasacyjnej z uwagi na upływ terminu do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej). Wykorzystywanie portalu informacyjnego sądu do dokonywania doręczeń oznacza jednocześnie, że jego przeznaczenie uległo istotnej zmianie, gdyż przed wejściem w życie omawianej regulacji pełnił on jedynie funkcje informacyjne dla stron i służył ułatwieniu w uzyskiwaniu informacji i udostępnianiu pism przy wykorzystaniu narzędzi informatycznych. Wymaga podkreślenia, że ta zasadnicza, informacyjna funkcja portalu informacyjnego nie została zmieniona.

Wymaga także odnotowania, że regulacja zawarta w art. 15 zzs. 9 ustawy o zwalczaniu covid-19 nie może być uznana za regulację o charakterze pełnym. Wprowadzenie możliwości dokonywania doręczeń za pośrednictwem portalu informacyjnego w szczególności adwokatom i radcom prawnym nie zostało powiązane z wprowadzeniem w sposób jednoznaczny (wyrażony wprost w ustawie) obowiązku korzystania przez te osoby z portalu informacyjnego w celu dokonywania doręczeń za jego pośrednictwem. Rodzi to wątpliwość nie tylko o źródło obowiązku korzystania z portalu informacyjnego, jeżeli uznać, że taki obowiązek powstał, ale także o termin, w którym powstała powinność korzystania z portalu informatycznego. Tymczasem regulacja zamieszczona w art. 15 zzs. 9 ust. 3 ustawy o zwalczaniu covid-19 przewiduje fikcję doręczenia wyłącznie na skutek upływu przewidzianego w ustawie terminu, a zatem nie uzależniając skutku doręczenia od tego czy pełnomocnik strony ma konto do korzystania z portalu informacyjnego i czy faktycznie miał możliwość zapoznania się z pismem sądu, które miało być doręczone za pośrednictwem portalu informacyjnego. Budzi to poważne zastrzeżenia, jeżeli porówna się to rozwiązanie np. z art. 139 § 1 k.p.c., przewidującym również domniemanie skuteczności doręczeń dokonywanych za pośrednictwem poczty. W tym przypadku wymagane jest zawiadomienie o możliwości odbioru przesyłki, co w znacznie większym stopniu uprawdopodabnia, że adresat ma możliwość realnego odbioru przesyłki, a prawdopodobieństwo to wzmacnia wymóg powtórzenia zawiadomienia w przypadku, gdy przesyłka nie została odebrana w terminie. Zastrzeżenia co do rozwiązania przyjętego w art. 15

z.zs. 9 ust. 3 ustawy o zwalczaniu covid-19 wzmacnia dodatkowo okoliczność, że korzystanie z portalu informacyjnego jest uzależnione od zgłoszenia wniosku osoby zainteresowanej, a zasady funkcjonowania portalu nie zostały uregulowane w żadnym akcie normatywnym, lecz pozostawione do uregulowania w regulaminach wydawanych przez prezesów sądów apelacyjnych.

W świetle zamieszczonych wyżej uwag wymaga szczególnego podkreślenia, że instytucja doręczeń dokonywanych przez sądy pełni istotną rolę z punktu widzenia wyrażonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawa do sądu. Wymogi w zakresie prawidłowego dokonywania doręczeń stronom postępowań sądowych służą zapewnieniu realnego dostępu do drogi sądowej oraz odpowiedniemu ukształtowaniu procedury sądowej, gwarantującej w szczególności jawność i rzetelność postępowania sądowego oraz prawo do wysłuchania. Prawidłowość dokonywania doręczeń jest instrumentem służącym ochronie uprawnień procesowych uczestników postępowań sądowych i jest z tych względów istotne jako gwarancja prawa do sądu. Podobne wymogi wynikają z przepisów konwencyjnych (art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności). Zapewnienie tzw. sprawiedliwości proceduralnej jest elementem prawa do sądu. Nakłada to na ustawodawcę obowiązek uregulowania przepisów o dokonywaniu doręczeń w jasny sposób, tak aby ich stosowanie w praktyce nie nastroczało problemów i wątpliwości. Nie powinny budzić także wątpliwości skutki przyjętych rozwiązań, szczególnie wówczas, gdy dotyczą one wykonywania uprawnień procesowych przez strony np. wnoszenia środków zaskarżenia. Negatywne konsekwencje dla uczestników postępowania wynikające z obowiązujących przepisów postępowania muszą odpowiadać także wymogowi proporcjonalności. Powinien on uwzględniać między innymi odpowiednią relację pomiędzy stopniem zaniedbania strony postępowania a wynikającymi stąd negatywnymi skutkami wskazanymi przez ustawę.

W rozpoznawanej sprawie należało zatem uwzględnić, że art. 15 z.zs. 9 wszedł w życie w dniu 3 lipca 2021 r. i został zastosowany po 10 dniach jego obowiązywania, bez zbadania przez Sąd czy pełnomocnik pozwanego posiadał dostęp do sprawy za pośrednictwem portalu informacyjnego. W zażaleniu zasadnie

podniesiono, że możliwość korzystania z portalu nie następuje automatycznie i konieczne jest złożenie odpowiedniego wniosku. Nie ulega wątpliwości, że pełnomocnik strony pozwanej złożył taki wniosek, skoro w dniu 2 sierpnia 2021 r. został poinformowany przez Sąd, że uzyskał możliwość korzystania z portalu informacyjnego. W tym dniu pozwany uzyskał niewątpliwie realną możliwość zapoznania się z postanowieniem Sądu zamieszczonym na portalu informacyjnym. Sąd Apelacyjny odrzucając skargę kasacyjną nie odniósł się jednak w żaden sposób do tego faktu. Nie odniósł się także do treści zarządzenia Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] regulującego funkcjonowanie portalu informacyjnego. Tymczasem nie budzi wątpliwości, że pełnomocnik pozwanego po uzyskaniu informacji w dniu 2 sierpnia 2021 r. i zapoznaniu się z treścią postanowienia dotyczącego zwolnienia od kosztów sądowych uiścił opłatę od skargi kasacyjnej w dniu 16 sierpnia 2021 r. Sąd Apelacyjny nie wskazał także, czy postanowienie z dnia 13 lipca 2021 r. zostało prawidłowo zamieszczone na portalu informacyjnym, choć w aktach sprawy brak jest odpowiedniego zarządzenia. Znajduje się w nich jedynie notatka, że postanowienie to zostało w dniu 13 lipca 2021 r. zamieszczone w portalu informacyjnym. Tymczasem treść art. 15 zzs. 9 ust. 4 wskazuje, że doręczenie za pośrednictwem portalu informacyjnego, jako forma doręczenia, nie jest stosowane automatycznie i wymaga decyzji przewodniczącego w tym zakresie. W rozpoznawanej sprawie wskazuje na taki sposób postępowania zarządzenie przewodniczącego wydane co do sposobu doręczenia postanowienia z dnia 6 sierpnia 2021 r.

Z przyczyn wyżej wskazanych zażalenie było uzasadnione i zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.